

Sygn. akt VII U 565/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 listopada 2022 roku

Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Agnieszka Stachurska

Protokolant: st. sekretarz sądowy Anna Bańcerowska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 25 października 2022 roku w Warszawie

sprawy J. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

o prawo do rekompensaty

na skutek odwołania J. B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W.

z dnia 25 marca 2022r., znak: (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje J. B. prawo do rekompensaty;
2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. na rzecz J. B. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

sędzia Agnieszka Stachurska

UZASADNIENIE

J. B. w dniu 25 kwietnia 2022r. złożył odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. z dnia 25 marca 2022r., znak: (...), wnosząc o jej zmianę poprzez przyznanie rekompensaty. Zarzucił dokonanie przez organ rentowy wadliwej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego i przyjęcie, że w okresach od 1 października 1979r. do 31 sierpnia 1985r., od 2 sierpnia 1988r. do 31 stycznia 1991r., od 1 marca 1991r. do 23 lipca 1993r. oraz od 21 sierpnia 1993r. do 31 stycznia 2006r. nie świadczył na rzecz (...) oraz jej poprzednika prawnego (...) sp. z o.o. pracy w warunkach szczególnych, przez co wskazane okresy nie zostały zaliczone do stażu pracy, co w bezpośredni sposób przełożyło się na błędne i zaniżone ustalenie wysokości należnej ubezpieczonemu emerytury. Ubezpieczony zarzucił także naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 21 ustawy z dnia 9 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych, poprzez jego niezastosowanie i uznanie, że nie przysługuje mu rekompensata, pomimo spełnienia warunków do jej przyznania, to jest wykonywania pracy w szczególnych warunkach przez okres wynoszący co najmniej 15 lat. (odwołanie z 25 kwietnia 2022r., k. 3-11 a.s.).

Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniósł o oddalenie odwołania na podstawie art. 477⁽¹⁴⁾ § 1 k.p.c., a uzasadniając swe stanowisko wskazał, że ubezpieczony nie udowodnił piętnastoletniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze. Zakład nie zaliczył ubezpieczonemu do stażu pracy w szczególnych warunkach okresów od 1 października 1979r. do 31 sierpnia 1985r., od 2 sierpnia 1988r. do 31 stycznia

1991r., od 1 marca 1991r. do 23 lipca 1993r. i od 2 sierpnia 1993r. do 31 stycznia 2006r. Zaznaczył, że w świadectwach wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionych przez (...) Zakład (...), wskazano stanowiska kontroler jakości oraz kontroler jakości i mistrz. Natomiast w świadectwie pracy z dnia 30 sierpnia 1985r. pracodawca wskazał, że w okresie od 1 października 1979r. do 31 sierpnia 1983r. J. B. zajmował stanowisko kontroler jakości wyrobu – brygadzista. W ocenie organu rentowego, pracując na wymienionych stanowiskach, ubezpieczony nie wykonywał w pełnym wymiarze czasu pracy i stale pracy w szczególnych warunkach, ponieważ wykonywał również prace o charakterze administracyjno-biurowym. Z tego względu nie jest możliwe zaliczenie spornego okresu do stażu pracy uprawniającego do rekompensaty (odpowiedź na odwołanie z 27 maja 2022r., k. 17-18 a.s.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

J. B., urodzony w dniu (...), ukończył Technikum (...) w W. i uzyskał prawo do używania tytułu technik wiertnik o specjalności wiercenia poszukiwawcze i rozpoznawcze. Od dnia 16 sierpnia 1976r. do dnia 30 września 1979r. zajmował stanowisko ślusarza w Przedsiębiorstwie (...) w W.. W dniu 1 października 1979r. został zatrudniony w (...) (...) na podstawie umowy o pracę zawartej na okres próbny do dnia 14 października 1979r., a potem od 15 października 1979r. na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony w pełnym wymiarze czasu pracy. Od początku zatrudnienia zajmował stanowisko kontrolera jakości wyrobów. W dniu 18 sierpnia 1982r. pracodawca wystawił ubezpieczonemu świadectwo wykonywania pracy zaliczonej do pierwszej kategorii zatrudnienia. Wskazał w nim, że J. B. jest zatrudniony od 1 października 1979r. do nadal na stanowisku kontrolera jakości wyrobów – odlewni i wykonuje prace określone w Dziale XIII poz. 23 pkt 1 wykazu. Zajmuje się kalifikacją i odbiorem odlewów bezpośrednio w gniazdach produkcyjnych w hałasie, w zapyleniu, temperaturze oddziaływania związków chemicznych ciekłych metali i promieniowania (świadectwo pracy z dnia 10 marca 2003r., k. 3 akt kapitałowych; umowa o pracę z dnia 1 października 1979r., k. 2 część B a/o; świadectwo wykonywania pracy zaliczonej do pierwszej kategorii zatrudnienia z dnia 18 sierpnia 1982r., k. 11 część B a/o). W dniu 1 października 1984r. Kierownik Kontroli Jakości przygotował wniosek o przyznanie J. B. dodatku brygadzistowskiego w związku z tym, że inny brygadzista R. T. został przeniesiony na stanowisko kierownicze. J. B. oświadczył, że w przypadku zatwierdzenia tego wniosku wyraża zgodę na pełnienie dodatkowo funkcji brygadzisty pracującego. Wniosek został ostatecznie zatwierdzony w dniu 10 października 1984r. i ubezpieczony począwszy od 1 października 1984r. otrzymywał dodatek brygadzistowski (wniosek o przyznanie dodatku brygadzistowskiego, k. 16 część B a/o; pismo z 27 października 1984r., k. 16 część B a/o). Z dniem 31 sierpnia 1985r. stosunek pracy J. B. zakończył się. W świadectwie pracy wystawionym w dniu 30 sierpnia 1985r. pracodawca wskazał, że ubezpieczony był zatrudniony na stanowisku kontrolera jakości wyrobu – brygadzisty (świadectwo pracy z dnia 30 sierpnia 1985r., k. 20 część C a/o). Natomiast w świadectwie wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, wystawionym w dniu 28 lutego 2011r., następca pracodawcy potwierdził, że J. B. w okresie od 1 października 1979r. do 31 sierpnia 1985r. stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace związane z kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji, usług oraz dozorem inżyniersko – technicznym w oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe są wykonywane prace wymienione w wykazie, pracując na stanowisku kontroler jakości, o których mowa w wykazie A w Dziale XIV poz. 24 pkt 1, stanowiącym załącznik nr 1 do zarządzenia Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz. Urz. MHiPM nr 1-3, poz. 1) (świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z dnia 28 lutego 2011r., k. 7 akt emerytalnych).

W dniu 2 sierpnia 1988r. ubezpieczony został zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w (...) sp. z o.o. – najpierw na okres próbny, a od dnia 16 sierpnia 1988r. na czas nieokreślony. Powierzono mu stanowisko kontrolera jakości (umowa o pracę z dnia 2 sierpnia 1988r., k. 26 część B a/o). We wrześniu 1997r. przełożony ubezpieczonego złożył wniosek o przeniesienie J. B. na stanowisko kierownicze - mistrza. Ubezpieczony został przeniesiony na ww. stanowisko na okres 3 miesięcy, a potem po ponownym wniosku przełożonego, z dniem 1 grudnia 1997r. w dalszym ciągu pracował jako mistrz. Z dniem 1 marca 2001r. zmieniono mu stanowisko na kontroler jakości i na tym stanowisku pracował do 31 stycznia 2006r. Potem ponownie był mistrzem. W 2007r. został przeniesiony do

tłoczni. Stosunek pracy zakończył z dniem 28 lutego 2011r. (świadczenie pracy z dnia 28 lutego 2011r., k. 7 część C a/o; wnioski o przeniesienie na stanowisko kierownicze, k. 54 i 56 część B a/o; meldunek o zmianie warunków pracy/płacy z dnia 1 marca 2001r., k. 54 część B a/o; informacja o zmianie warunków pracy z dnia 1 lutego 2006r., k. 73 część B a/o; zeznania J. B., k. 56 a.s.). W dniu 28 lutego 2011r. pracodawca wystawił ubezpieczonemu świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w którym wskazał, że J. B. w okresach od 2 sierpnia 1988r. do 31 stycznia 1991r., od 1 marca 1991r. do 23 lipca 1993r. i od 21 sierpnia 1993r. do 31 stycznia 2006r. stale i w pełnym wykonywał prace związane z kontrolą międzyoperacyjną, kontrolą jakości produkcji, usług oraz dozorem inżyniersko – technicznym w oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe są wykonywane prace wymienione w wykazie, pracując na stanowisku kontroler jakości, mistrz, o których mowa w wykazie A w Dziale XIV poz. 24 pkt 1, stanowiącym załącznik nr 1 do zarządzenia Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985r. w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego (Dz. Urz. MHiPM nr 1-3, poz. 1) (świadczenie wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze z dnia 28 lutego 2011r., k. 8 akt emerytalnych).

Praca ubezpieczonego na stanowisku kontrolera jakości oraz kontrolera jakości wyrobów do 2006r. była wykonywana na terenie odlewni. Odlewnia była dużą halą, w której po lewej stronie od wejścia znajdowały się pomieszczenia socjalne, szatnie i natryski. Po prawej stronie znajdowała się natomiast hala produkcyjna, w której panowała wysoka temperatura i hałas, a także występowało zapylenie i formaldehyd, powstający podczas wytapiania metalu. Na terenie odlewni istniało zagrożenie poparzenia oraz skaleczenia. Wydziały tam się znajdujące nosiły różne nazwy, np. wydział odlewów precyzyjnych, wydział odlewów aluminiowych, ciśnieniowych, kokilowych, remontowych, cynkalowych i wydział narzędziowni. Pomieszczenia poszczególnych wydziałów przeważnie były oddzielone ścianami działowymi. Zdarzało się jednak, że takich ścian w niektórych miejscach nie było. Dodatkowo na terenie odlewni istniało pomieszczenie służące kontrolerom jakości do dokonywania pomiarów oraz pomieszczenie kontroli jakości. J. B. wykonywał pracę rotacyjnie na terenie każdego z wydziałów. Kontrolował proces produkcji. Mierzył temperaturę metalu. Ponadto przyjmował i kontrolował odlewy, które były przygotowane w pojemnikach. Waga tych odlewów była różna – od kilku dekagramów do kilku kilogramów. Zdarzały się nawet takie odlewy, do których przesunięcia konieczna była suwnica. Ubezpieczony musiał dokonać oceny technologicznej. Ponadto kontrolował oprzyrządowanie oraz dokonywał pomiarów nowych, wprowadzonych w zakładzie odlewów. Odlew musiał sprawdzić pod względem jego zgodności z dokumentacją. Odbiór odlewu odbywał się na terenie hali produkcyjnej odlewni, natomiast badania mikroskopijne odbywały się w pomieszczeniu do tego przeznaczonym, także umiejscowionym w odlewni. Było to jedno z pomieszczeń, gdzie znajdowały się urządzenia pomiarowe. J. B., dokonując kontroli, na terenie hali, na bieżąco wypełniał formularze. Został wyposażony przez pracodawcę w odzież ochronną, a także otrzymywał posiłki regeneracyjne. Po zakończeniu pracy musiał przebrać się w swoje ubranie, a wcześniej skorzystać z łaźni. Pracodawca nie wydzielił ubezpieczonemu pomieszczenia biurowego (zeznania J. B., k. 56 a.s.; zeznania świadków: E. Z., k. 55 – 56 a.s. i J. W., k. 54 - 55 a.s.).

Pracując na stanowisku brygadzysty, J. B. wykonywał wszystkie wymienione prace kontrolera jakości i dodatkowo kierował pracą podległej mu brygady, składającej się z kilku pracowników. Wraz z nimi przeprowadzał kontrole, o których była mowa, cały czas przebywając na terenie odlewni. Jako mistrz, J. B. kierował pracą kilku brygad, rozdzielał pracę. Po to, by kontrolować je, niemalże przez cały czas wraz z podległymi pracownikami, przebywał na wydziałach w hali produkcyjnej odlewni. Sam również dokonywał kontroli odlewów i pomiarów. Ponadto sporządzał protokół braków i wyrobów dobrych i taką dokumentację przekazywał do dyrektora. W tym celu przez około 20 minut w ciągu dnia pracy przebywał w pomieszczeniu kontroli jakości, wydzielonym na terenie odlewni, gdzie wprowadzał dokumentację do systemu (zeznania J. B., k. 56 a.s.; zeznania świadków: E. Z., k. 55 – 56 a.s. i J. W., k. 54 - 55 a.s.).

J. B. w dniu 20 grudnia 2021r. złożył do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wniosek o emeryturę (wniosek o emeryturę z 20 grudnia 2021r., k. 1 - 6 akt emerytalnych). Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. w dniu 27 stycznia 2022r. wydał decyzję znak: (...), w której przyznał ubezpieczonemu emeryturę w kwocie zaliczkowej od 18 stycznia 2022r., tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego (decyzja ZUS z 27 stycznia 2022r., k. 9 akt

emerytalnych). W tej samej dacie Zakład Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. wydał decyzję odmawiającą przyznania rekompensaty (decyzja ZUS z 27 stycznia 2022r., k. 13 akt emerytalnych).

J. B. w dniu 16 lutego 2022r. wystąpił o ponowną weryfikację decyzji dotyczącej prawa do rekompensaty. Do wniosku dołączył dokumenty. Organ rentowy w decyzji z dnia 25 marca 2022r., znak: (...), przyznał ubezpieczonemu emeryturę od dnia 18 stycznia 2022r., a jednocześnie wskazał, że świadectwa pracy złożone w dniach 16 lutego 2022r. i 24 lutego 2022r. nie wnoszą nic nowego do sprawy dotyczącej uprawnień do rekompensaty. Były one już uwzględnione i Zakład na ich podstawie nie uwzględnił ubezpieczonemu do stażu pracy w warunkach szczególnych okresów od 1 października 1979r. do 31 sierpnia 1985r., od 2 sierpnia 1988r. do 31 stycznia 1991r., od 1 marca 1991r. do 23 lipca 1993r. oraz od 21 sierpnia 1993r. do 31 stycznia 2006r. (decyzja ZUS z 25 marca 2022r., k. 19 akt emerytalnych).

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie powołanych dokumentów, jak również zeznań świadków: J. W. i E. Z. oraz ubezpieczonego.

Świadkowie J. W. i E. Z. pracowali wraz z ubezpieczonym w odlewni w (...) (...) i w (...) sp. z o.o. w okresie, kiedy ubezpieczony świadczył pracę. Spójnie opisali specyfikę pracy w odlewni oraz rodzaj czynności realizowanych przez J. B. na stanowisku kontrolera jakości oraz mistrza i brygadzysty. Relacja świadków w ww. zakresie koresponduje z dokumentami z akt osobowych J. B., jak również z tym, co ubezpieczony zeznał, a poza tym oparta jest na obserwacjach, jakie świadkowie w codziennej pracy mogli poczynić z uwagi na pracę w tym samym miejscu, w którym pracował ubezpieczony. Jego zeznaniom Sąd również dał wiarę, biorąc uwagę, że są spójne wewnętrznie, a także ich treść pokrywa się z tym na co wskazują inne dowody zgromadzone w sprawie.

Dokumenty, na jakie Sąd wskazał, ustalając stan faktyczny, zgromadzone głównie w aktach osobowych, a w części w aktach prowadzonych przez organ rentowy, zostały ocenione jako wiarygodne. Sąd – biorąc pod uwagę zgodność ich treści z tym na co wskazali świadkowie i ubezpieczony – nie miał podstaw do innej oceny. Co prawda organ rentowy sygnalizował rozbieżności między świadectwami pracy i świadectwami wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jak również nie uwzględnił wynikającej ze świadectw wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, poświadczonej przez pracodawcę okoliczności wykonywania przez J. B. pracy w warunkach szczególnych, Sąd jednak oceny tej nie podzielił z powodów, jakie zostaną wskazane w dalszej części.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Regulacja dotycząca prawa do rekompensaty z tytułu zatrudnienia w warunkach szczególnych, o którą ubiegał się S. J. została wprowadzona do ustawy z dnia 19 grudnia 2008r. o emeryturach pomostowych (tekst jedn. Dz. U. z 2022r., poz. 1340). Art. 2 pkt 5 tej ustawy zawiera definicję rekompensaty rozumianej jako odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabeą prawa do emerytury pomostowej. Z kolei warunki jej przyznawania oraz sposób obliczenia określają art. 21 – 23 zamieszczone w Rozdziale III „Rekompensata”. Art. 23 stanowi, że ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę oraz że przyznawana jest ona w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W art. 21 ust. 1 ustawy wskazano natomiast, że rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Z art. 21 ust. 2 ustawy wynika zaś, że rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Wskazywane art. 2 pkt 5 i art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty: 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej oraz 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszącego co najmniej 15 lat. Z kolei w art. 21 ust. 2 tej ustawy została zawarta przesłanka negatywna, którą stanowi nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Może ona budzić wątpliwości, gdyż literalna wykładnia tego wyrwanego z kontekstu normatywnego przepisu może

proceedzić do wniosku, że prawo do rekompensaty przysuguje wylącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS. Do prawidłowej interpretacji tego przepisu konieczne jest jednak zastosowanie wyląadni systemowej, która prowadzi do przepisu art. 23 ustawy o emeryturach pomostowych, zgodnie z którym rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego. Z kolei z art. 173 ust. 1 ustawy emerytalnej wynika, że kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku, za których były opłacane składki na ubezpieczanie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 roku. W tych okolicznościach warunek sformułowany w art. 21 ust. 1 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wylącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS w obniżonym wieku emerytalnym z uwagi na prace w warunkach szczególnych, obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Nabycie prawa do takiego tylko świadczenia stanowi przesłankę negatywną przyznania prawa do rekompensaty. Natomiast nabycie prawa do emerytury na zasadach ogólnych nie wpływa w żaden sposób na uprawnienia do rekompensaty (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 5 maja 2017r., III AUa 2047/16, wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 14 grudnia 2015r., III AUa 1070/15, wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 22 września 2017r., III AUa 529/16).

W rozpatrywanej sprawie nie zachodzi negatywna przesłanka przyznania S. J. prawa do rekompensaty. Ubezpieczony nie miał przyznanego prawa do wcześniejszej emerytury z uwagi na prace w warunkach szczególnych. Decyzją z dnia 27 stycznia 2022r. przyznano mu prawo do emerytury w kwocie zaliczkowej w związku z osiągnięciem powszechnego wieku emerytalnego. Ponadto, ubezpieczony nie spełniał i nie spełnia przesłanek do tego, aby wcześniejszą emeryturę uzyskać, gdyż jego staż pracy wyliczony na dzień 1 stycznia 1999r. jest krótszy niż wymagane 25 lat. To oznacza, że w jego przypadku nie doszło do wystąpienia przesłanki negatywnej wykluczającej możliwość przyznania rekompensaty.

W dalszej kolejności, celem ustalenia, czy ubezpieczonemu przysuguje prawo do rekompensaty należało zbadać spełnienie przesłanek pozytywnych, o których była mowa. Analiza cytowanych przepisów ustawy o emeryturach pomostowych, prowadzi do wniosku, że prawo do rekompensaty mają osoby urodzone po 1948r., które przed 1 stycznia 2009r. wykonywały przez co najmniej 15 lat prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Podobnie jak przy ustalaniu tego okresu na potrzeby przyznania emerytury w niższym wieku emerytalnym, tak przy ustalaniu prawa do rekompensaty będą uwzględnione tylko te okresy, w których praca była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983r., Nr 8, poz. 43) – zwane dalej rozporządzeniem w sprawie wieku emerytalnego, do którego należy się odwołać na podstawie art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wskazuje bowiem w § 2 ust. 1, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Zdaniem Sądu, J. B. spełnił przesłanki pozytywne konieczne do tego, by uzyskać prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych. Ubezpieczony nie nabył prawa do emerytury pomostowej. Ponadto legitymuje się okresem 15 lat pracy w warunkach szczególnych, przypadającym przed 1 stycznia 2009r., co potwierdza przeprowadzone postępowanie dowodowe – zeznania świadków i ubezpieczonego oraz dokumenty zgromadzone w aktach osobowych J. B.. Dokumentami, które Sąd uwzględnił, były świadectwa wykonywania prac w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze, wystawione w dniu 28 lutego 2011r. Pracodawca potwierdził w nich, zgodnie ze stanem rzeczywistym, że J. B. wykonywał prace w warunkach szczególnych w okresach: od 1 października 1979r. do 31 sierpnia 1985r. oraz 2 sierpnia 1988r. do 31 stycznia 1991r., od 1 marca 1991r. do 23 lipca 1993r. oraz od 21 sierpnia 1993r. do 31 stycznia 2006r. W dokumencie dotyczącym pierwszego z ww. okresów wskazał, że ubezpieczony wykonywał prace na stanowisku kontroler jakości, ale – co podniósł organ rentowy – w świadectwie pracy dotyczącym tego okresu zatrudnienia wskazano, że J. B. był kontrolerem jakości wyrobu – brygadzystą. Sąd analizując ww. rozbieżności, dokonał szczegółowej analizy akt osobowych ubezpieczonego. Wynika z nich, że ubezpieczony został zatrudniony od 1 października 1979r. jako kontroler jakości wyrobu i to stanowisko zajmował aż do ustania zatrudnienia w dniu

31 sierpnia 1985r. Tylko przez krótki okres pracy w tym czasie, bo dopiero od 1 października 1984r. otrzymywał dodatek brygadzystowski w związku z tym, że inny pracownik, będący brygadzystą, zmienił stanowisko pracy. Brygadzystą nie był w okresie wcześniejszym, przed wskazaną datą, bo na to nie wskazują żadne zgromadzone w aktach osobowych dokumenty. Zapis w świadectwie pracy, choć poniekąd zgodny ze stanem rzeczywistym, nie jest precyzyjny. Pracodawca nie zaznaczył w nim, że brygadzystą ubezpieczony był tylko przez część okresu swojej pracy, tj. przez 11 miesięcy (od października 1984r. do sierpnia 1985r.). Poza tym – jak wynika z wiarygodnych zeznań świadków i ubezpieczonego oraz co potwierdza wspomniany wniosek o przyznanie dodatku brygadzystowskiego - ubezpieczony tylko pełnił funkcję brygadzysty – dodatkowo, ale był brygadzystą pracującym. Na taki stan rzeczy wskazuje wprost zapis w ww. dokumencie z akt osobowych, to również podnieśli świadkowie i ubezpieczony. Praca ubezpieczonego, pełniącego funkcję brygadzysty, nieznacznie różniła się więc od pracy w okresie wcześniejszym. Ubezpieczony wciąż był pracującym kontrolerem jakości. Wykonywał czynności w odlewni, gdzie realizował wszystkie prace opisane w stanie faktycznym, a tylko dodatkowo – nie zmieniając miejsca pracy – organizował pracę podległej mu brygady. Nie wykonywał przy tym żadnych prac biurowych czy administracyjnych.

Jeśli chodzi natomiast o świadectwo wykonywania prac w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze, wystawione w dniu 28 lutego 2011r., dotyczące okresów od 2 sierpnia 1988r. do 31 stycznia 1991r., od 1 marca 1991r. do 23 lipca 1993r. oraz od 21 sierpnia 1993r. do 31 stycznia 2006r., to pracodawca wskazał, że ubezpieczony pracował na stanowisku kontroler jakości, mistrz. Organ rentowy, odwołując się do stanowiska mistrza, zarzucił, że J. B. wykonywał prace administracyjno – biurowe. Sąd, przed dokonaniem analizy tego aspektu, w pierwszej kolejności dokonał szczegółowych ustaleń w zakresie tego, od kiedy ubezpieczony na stanowisku mistrza pracował. Po dokonaniu analizy akt osobowych – podobnie jak w przypadku pierwszego okresu zatrudnienia – okazało się, że praca J. B. na stanowisku mistrza nie miała miejsca przez cały czas, na jaki wskazał pracodawca. Ubezpieczony został mistrzem, ale dopiero począwszy od 1 września 1997r. Na to wskazuje wniosek o przeniesienie na stanowisko kierownicze. Poza tym po 1 września 1997r. ubezpieczony nie wykonywał pracy mistrza w sposób ciągły. Na tym stanowisku pracował do końca lutego 2001r. Od 1 marca 2001r. został przeniesiony na stanowisko kontrolera jakości, a mistrzem ponownie został od 1 lutego 2006r. Zdaniem Sądu, w okresach kiedy nie zajmował stanowiska mistrza, nie wykonywał żadnych innych, dodatkowych czynności poza sprawdzaniem odlewów, weryfikacją parametrów i tym, co się z tym wiąże. Zarzut ZUS, dotyczący pracy administracyjno – biurowej, upada więc w stosunku do tych okresów, kiedy J. B. był tylko kontrolerem jakości, nie pełniąc żadnych innych dodatkowych funkcji. Były to okresy od 1 października 1979r. do 30 września 1984r. (5 lat), od 2 sierpnia 1988r. do 31 sierpnia 1997r. (nieco ponad 9 lat) oraz od 1 marca 2001r. do 31 stycznia 2006r. (4 lata i 11 miesięcy). Po sumowaniu stanowią one więcej niż wymagane 15 lat. Do tego trzeba jednak doliczyć również i te okresy, kiedy J. B. był brygadzystą i mistrzem. Jeśli chodzi o pracę brygadzysty, to już zostało wyjaśnione, że wówczas ubezpieczony wykonywał prace tak jak podlegli mu pracownicy – był pracującym brygadzystą i wykonywał te same czynności, które wykonywali kontrolerzy jakości. Z kolei będąc mistrzem, ubezpieczony realizował nieco inne czynności, bo poza tym, że także kontrolował odlewy i wykonywał takie prace jako kontrolerzy jakości, których nadzorował, to również tworzył dokumenty, przekazywane dyrektorowi. Tworzenie tych dokumentów, to był jednak proces czasowo krótkotrwały i w znacznej części odbywający się na terenie odlewni. Ubezpieczony opuszczał wydziały odlewni, udając się do znajdującego się w odlewni odrębnego pomieszczenia po to tylko, by wprowadzić dane do systemu. Poza tym towarzyszył podległym pracownikom w pracy realizowanej na terenie odlewni, co potwierdzili świadkowie i na co wskazuje okoliczność, że pracodawca nie wydzielił mistrzowi osobnego pomieszczenia do pracy czy też biurka, gdzie mógłby realizować – jak wskazał ZUS – prace administracyjno – biurowe.

Jeśli chodzi jeszcze o wykonywane przez ubezpieczonego czynności ogólnie pojętego nadzoru lub kontroli, to wskazać należy, że zgodnie z utrwalonymi poglądami orzecznictwa, osoba wykonująca dozór inżyniersko-techniczny nie musi stale przebywać na stanowiskach, gdzie jest wykonywana praca w szczególnych warunkach. W zakresie jej obowiązków – co wynika z istoty zajmowanego stanowiska - musi być bowiem przewidziane sporządzanie dokumentacji, planów organizacyjnych i innych podobnych czynności. Ponoszenie odpowiedzialności za wykonywanie pracy, w której każdy błąd techniczny może narazić na niebezpieczeństwo pracowników i inne osoby, zostało jednak uznane za wykonywanie pracy w warunkach szczególnych. W związku z powyższym nie ma podstaw do traktowania odrębnie czynności obejmujących sporządzenie dokumentacji związanej z dozorem, które stanowią integralną część sprawowanego

dozoru. W sytuacji, gdy dozór inżynieryjno-techniczny jest pracą w szczególnych warunkach i praca polegająca na dozorze była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy, nie ma żadnej potrzeby ustalania, ile czasu pracownik poświęcał na bezpośredni nadzór, a ile - na inne czynności, które również były związane z tym dozorem. Okres wykonywania takiej pracy jest okresem pracy uzasadniającym prawo do świadczeń na zasadach przewidzianych w rozporządzeniu z 7 lutego 1983r. niezależnie od tego, ile czasu pracownik poświęca na bezpośredni dozór, a ile na inne czynności ściśle związane ze sprawowanym dozorem i stanowiące jego integralną część, takie jak sporządzanie związanej z nim dokumentacji (vide: wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 8 stycznia 2009r., I UK 201/08, LEX nr 738338; z dnia 11 marca 2009r., II UK 243/08, LEX nr 550990; z dnia 24 września 2009r., II UK 31/09, LEX nr 559949).

Uwzględniając wskazane okoliczności, a także szczegółowo opisany w stanie faktycznym zakres prac ubezpieczonego w spornych okresach, Sąd nie miał wątpliwości, że pracodawca ubezpieczonego prawidłowo, zgodnie ze stanem rzeczywistym, potwierdził fakt wykonywania przez J. B. pracy w warunkach szczególnych. Praca ta, realizowana w okresach od 1 października 1979r. do 31 sierpnia 1985r. oraz 2 sierpnia 1988r. do 31 stycznia 1991r., od 1 marca 1991r. do 23 lipca 1993r. oraz od 21 sierpnia 1993r. do 31 stycznia 2006r., a więc przez okres dłuższy niż wymagane 15 lat, była pracą, o której mowa w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W dziale XIV pod poz. 24 wymieniona została kontrola międzyoperacyjna, kontrola jakości produkcji i usług oraz dozór inżynieryjno-techniczny na oddziałach i wydziałach, w których jako podstawowe wykonywane są prace wymienione w wykazie. Ubezpieczony, kiedy był kontrolerem jakości, a także przez krótki czas pracującym brygadystą, to wykonywał kontrolę jakości produkcji na terenie odlewni, w wydziałach, gdzie – jak wskazywali świadkowie – pracownicy tam pracujący, realizowali prace w warunkach szczególnych, co pracodawca potwierdzał, wystawiając świadectwa pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze. Z kolei będą mistrzem realizował w tym samym miejscu dozór inżynieryjno – techniczny.

Konkludując, ubezpieczony spełnia przesłanki do uzyskania prawa do rekompensaty. Odwołanie podlegało więc uwzględnieniu poprzez zmianę zaskarżonej decyzji w ten sposób,

że przyznano J. B. prawo do rekompensaty na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Sąd na podstawie art. 98 k.p.c. zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (...) Oddział w W. na rzecz J. B., reprezentowanego przez pełnomocnika, który zgłosił wniosek o zwrot kosztów zastępstwa procesowego, kwotę 180,00 zł. Wskazana kwota, stanowiąca stawkę minimalną, została ustalona na podstawie § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jedn. Dz. U. z 2018r., poz. 265).

sędzia Agnieszka Stachurska